

Leto XXIX.

Številka 4.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. <i>Miho Obuljen</i> : Stavbna pravica	97
2. <i>Dr. Rudolf pl. Andrejka</i> : Bera. (Dalje prih.)	109
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Pravomočno odločilo v zmišlu §-a 46. j. n. je obvezno za vsako drugo sodišče, če tudi ni bilo izdano temeljem sporne razprave	114
b) Stroški za prizivno priobčilo	116
c) Opravičenec, ki se odpove nasproti lastniku služnega zemljišča svoji pravici izvrševati posestna dejanja na tem zemljišču, izgubi posest, če tudi nadaljuje posestna dejanja. Taka odpoved ne ustvarja zgol obligatornega razmerja	117
d) Pri rešitvi vprašanja, ali je polnoletna oseba svoje redno bivališče opustila, je upoštevati predvsem voljo dotične osebe same	119
e) Nujni dediči po sebi ne spadajo v krog tistih dedičev, ki smejo izpodbijati zakonsko rojstvo v zmišlu §-a 159. o. d. z.	120
B. Kazensko pravo.	
a) Če se obudi sum med glavno razpravo, da je priča krivo izpovedala, je postopati po §-u 277. k. pr. r., ne po §-u 278. k. pr. r.	122
b) Kedaj je izmikanje poljščine tatvina	123
4. Izpred državnega sodišča.	
Pristojnost upravnih oblasti v sporih na povračilo ubožnega odstotka, plačanega temeljem ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883 št. 17 dež. zak. za Kranjsko	124
5. Izpred upravnega sodišča.	
Deželni odbor ne sme zvišati vsled pritožbe občanov občinskih doklad, sklenjenih od občinskega odbora	125
6. Razne vesti	128

Stavbna pravica.

Spisal **Miho Obuljen**, svetnik višjega deželnega sodišča v Zadru.

VI. Postanek stavbne pravice.

1. Stavbna pravica postane¹⁾ po zakonu (§ 5.) tako, da se vpiše v javne knjige kot breme zemljišča, to pa na podlagi predloga za vknjižbo s potrebnimi listinami, ki morajo ustrezati predpisom zemljiškoknjižnega zakona. Vpis se izviši v bremenskem listu onega vložka, v katerem je vpisano zadevno zemljišče; ko je tako dosežena stavbna pravica, se mora otvoriti istodobno posebni zemljiškoknjižni vložek za to stavbno pravico. V ta posebni vložek je vpisati vse daljne vpise zoper osebo, ki ima stavbno pravico.

Stavbna pravica se ne more osnovati na delu zemljiškoknjižnega telesa, ker je to načelo izrecno sprejeto v novi zakon iz zemljiškoknjižnega zakona o enoti zemljiškoknjižnih teles. Če je torej obremenjen del zemljiškoknjižnega telesa n. pr. določne parcele, tedaj je odpisati ta del od zadevnega vložka in prenesti v nov vložek tako, da se razteza stavbna pravica na celo zadevno zemljiškoknjižno telo v obsegu, kakor izvira v naravi temeljem pogodbe. Seveda ni treba radi tega, da bi se dvigala stavba na vseh zadevnih parcelah obremenjenega telesa, t. j., da bi se ves svet res pozidal, ker dopušča zakon, kakor že povedano, da velja za stavbo tudi vse, kar jej je potrebno, da bolje ustreza smotru n. pr. dvorišče, vrt, terasa, vodnjak itd.

Za odpis zemljišča, na katerem naj postane stavbna pravica in prenos v novi vložek, veljajo predpisi zakona od 6. februarja 1869 št. 18 drž. zak.; za to morda potreben načrt mora predložiti predlagatelj.

¹⁾ „entsteht“.

2. Zastavne in druge obremenilne pravice, ki merijo na plačevanje v denarju ali nasprotujejo smotru stavbne pravice, kakor n. pr. nekatere služnosti, ne smejo imeti prednosti pred stavbno pravico (§ 5.).

Načeloma torej zemljišče, na katerem naj postane stavbna pravica, ne more imeti na prvem mestu drugęga kot ravno breme iz stavbne pravice. Ta določba je skoraj naravna, ker bi ne imelo smisla, da bi bila stavbna pravica odvisna od osode eventualnih prejšnjih bremen, osobito dolgov; z druge strani pa bi se nikdo ne spuščal v osnovanje stavbne pravice, če bi bilo zadevno zemljišče obremenjeno in bi se moglo prodati vsak čas na dražbi. Zaradi tega v zmyslu tega zakonitega predpisa in radi smotra, iz kojega je postala stavbna pravica, ni dopustno, da bi se odstopila tekom časa prednost kakemu drugemu bremenu pred stavbno pravico.

Sodišča morajo uradoma paziti, da se izvršuje ta važni zakoniti predpis in zavrnti vpis, če ne bi imela stavbna pravica prve nstva v bremenskem listu.

3. Zakon (§§ 13. in 14.) določuje tudi postopek za sodišča pri reševanju predloga za vpis stavbne pravice, ministrstvo pa je izdalo v to svrho posebno naredbo¹⁾ o izvrševanju zakona o stavbni pravici.

Predlog za vpis se manipulira kakor vsak drugi predlog o zemljiškoknjižnih stvareh. Ako se utegne ugoditi predlogu za vpis stavbne pravice po stanju zemljiške knjige in priloženih listin, tedaj se to najprej zabeleži v zemljiški knjigi in sicer v bremenskem listu zemljiškoknjižnega vložka, na katerem se name-rava osnovati stavbna pravica. (N. pr. došlo 3. julija 1913, dnevna št. 3526 — predlog za vpis stavbne pravice se zabeleži.)

To zabeleženje ima posledice zabeležbe vrstnega reda po §-ih 53 do 56 obč. zemlj. zakona.

Če so parcele, na katerih se naj osnuje stavbna pravica, samo del zemljiškoknjižnega telesa, tedaj jih je odpisati in prenesti v nov zemljiškoknjižni vložek in zabeleži se v bremenskem listu tega novega vložka predlog za vpis stavbne pravice (§ 7 ministr. naredbe).

Hkratu je pozvati organe, ki so poklicani za predpis in izterjanje davkov, доклад, prenosnin in drugih javnih davščin, ki se

¹⁾ 11. junija 1912 št. 114 drž. zak., kjer so natisnjeni tudi prikladni primeri za vknjižbo.

morajo plačevati od nepremičnine, če imajo te davščine prednost pred zastavnimi pravicami, vpisanimi v zemljiški knjigi, — da prijavijo v 14. dneh svoje zahteve sodišču, ker bi sicer prišle v vrstnem redu za stavbno pravico, ki jo je vpisati. V predlogu za vpis stavbne pravice je navesti one, ki jih je pozvati. Sklep se mora dostaviti pozvanim v lastne roke.

Če se parcele, za katere se podeljuje stavbna pravica, prenoso v nov zemljiškoknjižni vložek, je treba v prej navedenem sklepu o pozivu za prijavo davkov in davščin s pravico prednosti, označiti tudi zemljiškoknjižni vložek, od katerega so bile odpisane te parcele.

Tak predhodni postopek¹⁾ je nastal vled važnega dovoljenja državne finančne uprave, s katerim se je odrekla zakonitim pravicam prednosti javnih davščin od nepremičnin, na katerih postane stavbna pravica, v kolikor so zastanki teh davščin nastali šele po vpisu zadevne zastavne pravice. Zato ima zakon (§ 11., drugi stavek) v tem pogledu za slučaj izvršbe na zemljišče, obremenjeno s stavbno pravico, posebno izjemno določilo, o kateri bo govor kasneje pri razlagi stavbne pravice z ozirom na izvršilno postopanje.

Državna finančna uprava pa se ni mogla odreči prednostni pravici za zastanke onih davščin, ki so obstajale že prej nego je postala stavbna pravica. Zaradi tega se je uvedel navedeni predhodni postopek s prekluzijo prednostne pravice, če ne zglase pozvani organi v 14. dneh davčnih zastankov. Če se torej v tem roku ne zglesi nobena zahteva, ki ima prednostno pravico, je odločiti brez odloga o vpisu stavbne pravice. — Ako so pa bile zglāšene take zahteve, tedaj mora sodišče obvestiti s sklepom prosilca o zadevnih zglašitvah. Vpis stavbne pravice se sme dovoliti v tem slučaju le, če je dokazano, da so zglāšene zahteve plačane ali zavarovane. Če se tega ne dokaže sodišču v 60. dneh po obvestilu o zglašitvi, je izbrisati uradoma zaznambo za izbris stavbne pravice (§ 14.).

Na ta način je zasigurano, da se ne bo vpisala tako lahko stavbna pravica, če so davki in davščine v zastanku v breme zadevnega zemljišča; na ta način pa je dana tudi velika stalnost in sigurnost stavbni pravici, tako v korist onega, ki jo skuša doseči, kakor v korist upnikov, ki nudijo s hipoteko sredstva za stavbo.

¹⁾ Vorverfahren — tako v poročilu gosposke zbornice, dočim se ta štadij postopka imenuje v poročilu poslanske zbornice „Aufgebotverfahren“ — razglasni postopek, dasi se ne objavlja noben razglas.

4. V tem predhodnem postopku mora voditelj zemljiških knjig vsako dovoljeno zaznambo predloga za vpis stavbne pravice vpisati v seznamek, zaznamovati dan, katerega je bil vročen poziv udeležencem za zglastev ter vsled navedenega poziva zglašene zahteve, ter paziti na pretek 14, odnosno 60dnevnega roka. Po preteku roka mora voditelj zemljiških knjig poročati sodišču po predpisu §-a 29. navodila za izvršitev obč. zemlj. zakona.

Ako v zglastilnem roku ni bila zglašena nobena zahteva, ki bi uživala prednostno pravico, ali ako je dokazano, da so zglašene zahteve poravnane ali zavarovane, vpiše se stavbna pravica, kakor se je že poudarjalo, ne da bi bilo t r e b a nove prošnje za vpis; vpis se izvrši v bremenskem listu zemljiškoknjižnega telesa, ki naj se obremeni, za vpisano stavbno pravico pa se otvori hkrati poseben nov zemljiškoknjižni vložek. V izvršilni naredbi so izdani za to primeri, vrhu tega pa je določeno, da se označi zemljiškoknjižni vložek, odprt za stavbno pravico, s številko, ki sledi zadnjemu vložku zadevne davčne občine.

Novi vložek nosi na listu A zgoraj v sredini označbo »v l o ž e k s t a v b n e p r a v i c e«; v drugem delu je zaznamovati, da se je pričel nov vložek, v lastninski list pa se vpiše ime osebe, ki ima stavbno pravico.

Zemljiškoknjižno sodišče mora voditi za vse vloške stavbne pravice abecedni seznamek po imenu oseb, ki imajo stavbno pravico, vrhu tega morajo sodišča ob izdatku zadevnega sklepa prirediti števnico¹⁾ po določenem obrazcu.

5. Ko je na ta način vpisana stavbna pravica, obstoji za določen čas, toda ne manj nego 30 in ne več nego 80 let, oseba pa, na koje ime je vpisana, razpolaga z odnoso stavbo, bodisi da je že sedaj pridobljena, bodisi pozneje zgrajena, kakor lastnik, z zadevnim zemljiščem pa kakor uživalec — kot že navedeno.

VII. Hipoteke na stavbni pravici.

1. Rečeno je bilo, da je smoter stavbne pravice ta, da se odmore z ozirom na žalostne socialno-ekonomske razmere, v katerih žive nižji ljudski sloji, veliki draginji stanovanj. Oseba, ki je dogovorila in dosegla stavbno pravico, razpolaga sedaj z zemljiščem, da

¹⁾ Zählkarte.

si zgradi hišo, ko je država, dežela, občina, cerkev itd. dala svet, določivši za to nikako ali le neznatno odplačilo (n. pr. 10 K na leto ali 30 K naenkrat). To pač ni veliko, če se je na ta način prištedila glavnica ali izognilo posojilu za nabavo stavbišča; zato pa je treba, če naj ustreza stavbna pravica povsem smotru, da je dober predmet hipotekarnega kredita. Zato so se že objavila iz zakona primerna določila, da je stavbna pravica po zakonu nepremičnina, stavba njena pritiklina, da obremenjuje zadevno zemljišče na prvem mestu, da je njen obstanek trajen, da se zanjo otvori poseben vložek v javnih knjigah itd. Vse te ugodnosti pa bi bile malo vredne, ako bi oseba s svojo stavbno pravico ne bi utegnila lahko dobiti zmeren kredit, osobito hipotekarni z amortizacijo.

Zato določuje zakon v §-u 7., da je smatrati zastavno pravico na stavbni pravici po zakonu za varno (§-a 230 in 1374 obč. drž. zak.) pod dvema pogojema:

a) če breme ne presega polovice vrednosti stavbne pravice;

b) če se mora plačati dolg z dogovorjenimi letninami (anuitetami) ali z enakimi plačili v obrokih, dospevajočimi v razdobjih po eno leto največ, — najkasneje v petem letu, predno prestane stavbna pravica.

Pod tema pogojema, ki morata obstajati istodobno, je priznana stavbni pravici po zakonu pupilarna varnost.¹⁾ Na ta način morejo osobito občine, javni zakladi, razni hipotekarni zavodi itd., ki morejo dajati redno posojila na pupilarno varnost, otvoriti osebam, ki imajo stavbno pravico, stavbni kredit, potreben za hišno zgradbo. Pri tem pa je treba večje opreznosti, če gre za hiše v lastno porabo,²⁾ kakor za hiše, ki se morejo dajati v najem,³⁾ to iz kasnejše navedenega razloga.

2. Ni dvoma, da so posojila varna, če ima stavbna pravica svojo pritiklino (stavbo) in če so dovoljena po gornjih pogojih.

Vprašanje je le, glede višine posojila, ki se more dovoliti. V poročilu gosposke zbornice je rečeno, da se mora rešiti to vprašanje v praksi, da pa pri tem ne bo velikih težkoč in da služijo za zadevno metodo do gotove meje predpisi §-a 16. št. 3, reda za ceniitve premičnin, seveda če se noče ozirati pri ceniitvi stavbne pravice na

¹⁾ Jako važna kritika navedenih zakonitih določil je v Gellerjevem „Zentralblatt-u“ št. 9, letnika 1912 iz peresa dr. Armina Ehrenzweiga.

²⁾ Eigenhäuser.

³⁾ Miethäuser.

vrednost zadevnih tal. Poslanska zbornica se ni bavila s tem vprašanjem, pravosodno ministrstvo pa v izdani razložbi o stavbni pravici ne omenja reda za cenitev nepremičnin, marveč pravi, da je možno ugotoviti čisto vrednost uporabe stavbne pravice za eno leto, če se odbijejo vsa bremena, združena z obstojem stavbne pravice in uporabe pritklin (stavbe) od najemnine ali od vrednosti uporabe stavbne pravice. Tem bremenom je prištevati po mnenju pravosodnega ministrstva stroške za vzdrževanje in upravo, davke, doklade, stavbarino — brez ozira na razdolžne obroke (obroke amortizacije), ker je omejeno trajanje stavbne pravice. Ko je tako ugotovljena enoletna vrednost stavbne pravice, tedaj je njena vrednost enaka glavnici, ki daje dohodek, enak tej enoletni vrednosti za čas, dokler traja stavbna pravica. Ker pa pada s časom najemna vrednost, stroški vzdrževanja pa rasejo, je treba, da se vzame v podlago pri računu višje obrestno merilo, nego ono za kapitalizacijo, ki se uporablja za cenitev običajnih stavb.

V §-u 16. novega zakona je pač predpis, kako se najde vrednost stavbne pravice, a ta ni uporabljiv pri računu za višino kredita, ker je uvrščen v zakon v svrhu pristojbinske odmere.

3. Kadar prestane¹⁾ stavbna pravica s časom, za kateri je bila določena, ugasnejo tudi hipoteke. Vsekakor se pa razširijo zastavne in druge stvarne pravice, s katerimi je obremenjena stavbna pravica, na odškodnino za stavbo, ki gre osebi s stavbno pravico, v času, ko prestane stavbna pravica, bodisi da izvira ta odškodnina iz zakonitega predpisa (o katerem se bo pozneje govorilo) ali iz pogodbe. Zato je treba, da oni, ki daje kredit na stavbno pravico, dobro računū z dejstvom, da mu ugasne hipoteka s prestatkom stavbne pravice in da ne ostane kakor odškodnina, ki pristoji eventualno onemu, ki ima stavbno pravico.

S tem morajo torej računati posojilodavci, ki morejo s točnim predhodnim računom odkloniti od sebe vsako škodo; zato niso nevarni zadevni zakoniti predpisi.

Poleg tega morajo paziti posojilodavci na to, da ni uspešna prisilna uprava glede samosvojih (vlastitih) hiš radi omejitve iz §-a 105. izvrš. r. in da utegne biti vrhu tega uspeh prisilne dražbe dvomen ob koncu trajanja stavbne pravice. Zato je

¹⁾ mit dem Erlöschen.

treba večje opreznosti z njihove strani, kadar dajejo posojila na samosvoje hiše, kakor na hiše, ki se dajejo v najem.

4. Zakonite zastavne pravice in prednostne pravice, ki obremenjujejo stavbno pravico, pa preidejo na zemljišče, čim prestane stavbna pravica. Ta odredba je sprejeta v korist in na zahtevo javne uprave, ki ne more kakor drugi posojilodavci začasa in v naprej preračunati, če bo zastankov in koliki bodo zastanki na raznih javnih davkih v breme stavbne pravice. S fiskalnega stališča je morda taka odredba umestna, za zemljiškega lastnika pa je težka, tudi če mu pripade po zakonu stavba, ko prestane stavbna pravica.

Vsekakor je dobro, da zemljiški lastnik v pogodbi določi glede odškodnine, ki bi pristojala imetniku stavbne pravice o njenem prestatku, kar je potrebno, da pokrije z zneskom odškodnine eventualne dolžne zastanke javnih davkov, ki bi bremenili stavbno pravico ob njenem prestatku. Zato mora zemljiški lastnik začasa v tem oziru poizvedovati pri pristojnih davčnih in drugih oblastih.

5. Kadar stavbna pravica ni obremenjena, možno jo je izbrisati iz javnih knjig z dovoljenjem stavbnega upravičenca ali tudi temeljem sodbe, ki izreka, da je prestala stavbna pravica, ker ni plačana letna stavbarina za dve leti, v obeh slučajih tudi pred pretekom časa, določenega za trajanje stavbne pravice.

Če pa je nasprotno stavbna pravica obremenjena, se more dovoliti njen izbris pred pretekom časa, za kateri je bila osnovana, brez dovoljenja vpisanih zastavnih upnikov in drugih oseb, ki imajo stvarne pravice, le z omejitvijo, da dobi vpis pravno moč glede zastavnih in drugih stvarnih pravic šele z njihovim izbrisom. Zakonodavec se je poslužil v tem pogledu z misloma predpisa §-a 51. obč. zemlj. zakona glede brisanja hipotek, obremenjenih s podzastavno pravico.

Ko je izbrisana stavbna pravica, ima zemljiški lastnik hipotekarnim upnikom nasproti isto stališče, kakor bivši imetnik stavbne pravice;¹⁾ hipotekarni upniki utegnejo slej ko prej voditi izvršbo potom prisilne uprave v izterjanje dolga; po njih traja v istini stavbna pravica dalje še toliko časa, dokler traja njihova zadevna zastavna pravica.

¹⁾ Tako nastane neke vrste lastninska stavbna pravica (Eigentümerbaurecht).

VIII. Stavbna pravica v izvršilnem postopku.

1. Videlo se je, da smatra zakon stavbno pravico za nepremičnino in da se morajo uporabljati predpisi, ki veljajo za stavbe, primerno za stavbno pravico. Zato se vodi izvršba na stavbno pravico po predpisih izvršilnega reda, določenih za stavbe.

Na stavbo kot pritliklino stavbne pravice se more segati z izvršbo le zaeno s stavbno pravico (§ 252. stavek 1. i. r.).

V slučajih, ko gre za samosvoje (vlastite) hiše,¹⁾ ne bo dovedla prisilna uprava do cilja radi omejitve, obstoječe v zmislu²⁾ § 105 i. r.; v teh slučajih se bo poslužil zahtevajoči upnik uspešno prisilne dražbe.

Najmanjši ponudek znaša po §-u 151. i. r. polovico cenilne vrednosti.

Ako se ne doseže pri dražbenem naroku najmanjši ponudek, more se dovoliti, predno mine pol leta od dražbenega naroka, da se uvede nov dražbeni postopek (§ 151. odst. 3. i. r.).

2. Pri izvršbi na zemljišče, obremenjeno s stavbno pravico, je uporabljati zmislu primerno predpise o izvršbi na zemljišče, obremenjeno s služnostjo (§ 11. odst. 1.).

Tudi stavbna pravica se smatra kot breme na zadevnem zemljišču in se ne prišteva po tej svoji naravi med zastavne pravice, marveč med služnosti in stvarna bremena (§ 224. in sled. i. r.).

Vsled določbe §-a 5., po kateri ne smejo imeti zastavne in druge obremenilne pravice prednosti pred stavbno pravico, je stavbna pravica redno pred zahtevajočim upnikom, vsled česar mora zdražilec v zmislu prej navedenega prvega odstavka § 11. z uporabo predpisa §-a 150. i. r. vedno prevzeti stavbno pravico brez zaračuna na najvišji ponudek. Na ta način je zasigurana neodvisnost stavbne pravice od kvarnih posledic prisilne izvršbe zemljiškemu lastniku nasproti.

Le to bi se utegnilo pripetiti, da bi se izvršila prisilna dražba na zemljišče, obremenjeno s stavbno pravico, v izterjanje javnih dav-

1) Eigenhäuser t. j. hiše, zgrajene temeljem stavbne pravice za lastno porabo onega, ki ima stavbno pravico.

2) Če stanuje namreč zavezanec (dolžnik) ob času dovoljene prisilne uprave v zadevni hiši, prepustiti mu je za dobo prisilne uprave stanovalne prostore, neobhodno potrebne zanj in za njegove družinske ude, živeče žnjim v skupnem hišnem gospodarstvu.

kov, ki imajo po obstoječih predpisih zakonito zastavno pravico ali prednostno pravico. V tem slučaju bi pretela nevarnost po predpisu §-a 150. i. r.,¹⁾ da prestane stavbna pravica nenadoma. Vsled te nevarnosti ne bi imela stavbna pravica v istini nobene vrednosti, niti zmisla, ko bi se (nevarnost) pustila bila. Da se pride temu v okom, ustvarja novi zakon v zadnjem stavku §-a 11. singularno naredbo in določuje, da mora zdražitelj prevzeti v tem slučaju stavbno pravico, ne da bi se vračunila v največji ponudek.

Iz tega sledi, da taki privilegovani upniki ne bodo mogli izvrševati iz zastavne pravice, ki uživa sicer zakonito prednostno pravico, v istini to pravico na škodo stavbne pravice. Za take javne zahtevke iz zemljišča, obremenjenega s stavbno pravico, torej vobče ne bo možno seči uspešno z izvršbo potom prisilne dražbe, ampak najprimernejše potom prisilne uprave.

3. Radi sigurnosti in da ne bo dvoma v praksi glede stavbarine (stavbne dače), določa zakon izrecno (§ 11.), da se mora postopati v izterjanje zahtevkov na stavbarini kakor z dohodki iz nepremičnine t. j. potom prisilne uprave (§ 97. i. r.).

IX. Prestanek stavbne pravice.

1. Stavbna pravica prestane:

- a) kadar mine rok, za kateri je bila osnovana, najpozneje pa, ko preteče 80 let od dneva, ko je nasatala z vknjižbo;
- b) kadar se udeleženci dogovore, da prestane;
- c) kadar sodišče izreče, da prestane radi zastankov v plačevanju stavbarine, to pa t e d a j, če je bil prestanek sklenjen v pogodbi za slučaj, da je stavbarina v zastanku najmanj za 2 leti.

V zakonu ni določeno, se li mora izbrisati stavbna pravica, ki je prestala, na predlog knjižnega lastnika ali uradoma iz zemljiške knjige. Kolikor znano, se ni razpravljalo o tem. To vprašanje tudi nima praktične vrednosti za sedaj.

2. Ko pristane stavbna pravica, pripade²⁾ stavba zemljiškemu lastniku (§ 9).

¹⁾ Z ozirom na zdražiteljevo obvezuost, da mora prevzeti stvarna bremena, ki pridejo za zahtevajočim upnikom (v našem slučaju n. pr. državnega zaklada) samo v toliko, v kolikor se dado založiti iz mase (sklada) po njim pristoječem vrstnem redn.

²⁾ V nemškem izvirniku „Fällt das Bauwerk an den Grundeigentümer“.

Posebno obširno se je razpravljalo vprašanje o usodi stavbe ob prenehanju stavbne pravice in prevladalo je načelo, kakor je tudi zakonjeno, da pripade stavba zemljiškemu lastniku po izreku »superficiis cedit solo«, to pa ne samo iz formalnih razlogov, ampak tudi iz gospodarskih ozirov, ker stavba ne more obstajati brez stavbne pravice kot samostojen predmet, dočim se more računati z druge strani na to, da so bili amortizirani zadevni stroški za njo. Dolžnost porušenja stavbe se ni odredila, ker bi bilo to nepotrebno breme za osebo, ki je imela stavbno pravico, porušenje pa bi ne ustrezalo gospodarskim ekonomskim načelom.

3. Drugo vprašanje pa je, če gre odškodnina in kolika osebi, ki je imela stavbno pravico, če ta preneha.

Na prvi mah bi se utegnili reči, da bi jej šla odškodnina v znesku cele stavbne vrednosti, ker bi se sicer zdelo, da se obogatuje zemljiški lastnik na račun graditelja (stavbitelja; slično v §-u 418. o. d. z.). Z druge strani pa je treba pripomniti, da se je stavba med tem graditelju izplačala, da on za njo ni plačal nikake ali le neznatno stavbarino, da bi bila stavba, redno po preteku mnogih let, v razpadnem stanju in da bi se utegnili stroški podiranja izenačiti z vrednostjo stavbe. Izreklo se je tudi mnenje, da se ne prizna nikaka odškodnina, a prevladalo je drugo mnenje in uzakonila se je določba, po kateri se mora dati osebi s stavbno pravico, ko ta preneha, odškodnina¹⁾ v višini ene četrte tina te kratne stavbne vrednosti, kolikor ni določeno drugače v pogodbi.

Ta odškodnina deluje in naj deluje kot premija za solidno zidanje in za dobro vzdrževanje stavbe do zadnjega časa. Brez take premije bi sicer pretela nevarnost, da bi bila stavba povsem zanevarjena — za to daje žalostne dokaze angleški Lease-System — ne le na škodo zemljiškega lastnika, kateremu naj pripade stavba, marveč tudi onih, ki morajo v hiši stanovati.

4. Ko preneha stavbna pravica, preidejo zakonite zastavne in prednostne pravice, ki jo obremenjujejo, na zadevno zemljišče (§ 9).

Če gre osebi, ki ima stavbno pravico, ob času njenega prenehanja, po zakonu ali po pogodbi odškodnina za stavbo, tedaj se raztegnejo na od-

¹⁾ Entschädigung.

škodnino zastavne in druge stvarne pravice na stavbni pravici (§ 10).

Razlogi za te odredbe so bili navedeni že prej.

X. Pristojbinskopravna določila.

1. Pristojbinska določila so bila potrebna ne samo iz tehnično-pristojbinskih razlogov, ustanoviti so se morale marveč ugodnosti v ta namen, da ustreza stavbna pravica kar najbolj socialnemu smotru, kateremu je namenjena.

Zadevna določila obsega novi zakon v §-ih 15 do 19, izdani pa ste bili do sedaj tudi dve ministrski naredbi z ozirom na zakon, in sicer od 3. junija 1912 št. 112 drž. zak. o izvrševanju določil § 19, zakona od dne 26. aprila 1912 št. 86 drž. zak. o stavbni pravici, druga pa od 20. junija 1912 št. 122 drž. zak. o odmeri pristojbinskega namesta za sedmo desetletje (1911 do 1920 vštévši) od vrednosti nepremičnin, obremenjenih s stavbnimi pravicami.

2. Odmerjaje pristojbino od podelitve ali nadaljnega prenosa stavbne pravice ali od prenosa zemljišča, obremenjenega s stavbno pravico, se je ravnati po občnih predpisih pristojbinskih zakonov z nastopnimi razlikami:

A) Da se dožene vrednost stavbne pravice ali s to pravico obremenjenega zemljišča, je najprej določiti — če ni pogojeno odplačilo podlaga pristojbinske odmere — po občnih pristojbinskih zakonih skupna vrednost nepremičnine (zemljišča s stavbami vred, ki so morda na njem) tako, kakor da bi zemljišče ne bilo obremenjeno s stavbno pravico.

Vrednost stavbne pravice, vštévši stavbe, pridobljene ali zgrajene na podlagi stavbne pravice, je preračunati s tolikimi stotinkami skupne vrednosti nepremičnine, dognane po prejšnjem odstavku, kolikor znaša število let od časa, merodajnega za odmero pristojbine, do časa, ko stavbna pravica prestane.

Vrednost zemljišča, obremenjenega s stavbno pravico, se računa z zneskom, ki se pokaže, če se odbije od skupne vrednosti nepremičnine vrednost stavbne pravice s pritiklino, dognane po prejšnjem odstavku.

Ta določila pa ne izključujejo glede ločene ugotovitve vrednosti stavbne pravice in zemljišča, obremenjenega s to pravico, porabo načina za določitev vrednosti, kakor je določen v §-ih 50 in dr., zakona od 9. februarja 1850 št. 50 drž. zak.

B) Vrednost ponavljajočih se plačil (stavbarine) se računi:

- a) ako je med časom, merodajnim za odmero pristojbine, in do časa, ko prestane stavbna pravica, manj nego deset let, v s o t a z a t o d o b o p o g o j e n i h s t a v b a r i n ;
- b) ako traja ta čas deset ali več let, toda največ 45 let, d e s e t e r n i z n e s e k l e t n e s t a v b a r i n e ;
- c) ako traja ta doba več nego 45 let, p e t n a j s t e r n i z n e s e k l e t n e s t a v b a r i n e .

Ako so v primerih, navedenih pod b) in c) ponavljajoča se plačila za posamezna leta neenaka, je temelj računa, določenega pod b) in c) letna poprečina, ki se pokaže za celo dobo trajajoče stavbne pravice.

C) Ako se doba stavbne pravice ne vidi določno iz pogodbe, s katero je bila podeljena, ali če je doba odvisna od pogoja, ki v času pristojbinske odmere še visi, je glede porabe navedenih predpisov računati najdaljšo dobo, ki je mogoča po pogodbi, ali če ni pogodbene določbe, ki bi določevala dobo, najdaljšo dobo, ki je mogoča po novem zakonu o stavbni pravici.

D.) Ako se stavbnim združbam, ki se smatrajo za občekoristne v zmislu §-a 12, zakona od dne 22. decembra 1910 št. 242 drž. zak.¹⁾ in k temu izdanega ustava ter imajo v §-u 4 istega zakona omenjeni smoter, glede pristojbin za nabavo ali daljno prodajo nepremičnin ali glede pristojbinskega namestka od njihove nepremične imovine, po zakonu podele ugodnosti, je te ugodnosti zmislu primerno uporabljati za pristojbine glede pridobitve in daljne oddaje stavbne pravice po navedenih stavbnih združbah in za pristojbinski namestek od vrednosti stavbne pravice, ki jo imajo take stavbne združbe. Glede uporabljanja zadevnih določil je stavbna pravica, dokler ž njo obremenjeno zemljišče ni pozidano, pravno enaka nepozidanemu zemljišču, ko se pa pozida, se smatra kot pravno enaka zgradbi; natančnejši predpisi o tem bodo izdani uradoma.²⁾

¹⁾ Ta zakon je izdan v namenu, da se osnuje zaklad (Fond) iz državnih sredstev in tako omogoči zgradba zdravih in cenih hiš.

²⁾ Zadevni ukaz je izdan 3. junija 1912 šte. 112 drž. zak. in obsega pogoje za ugodnosti glede pristojbin, osobito v korist občekoristnih stavbnih združb (gemeinnützige Baugenossenschaften), kakor jih je že več v državi razun v Dalmaciji.

Bera.

Spisal dr. Rudolf pl. Andrejka, c. kr. okrajni komisar.

(Nadaljevanje. — Glej št. 10. in 11. letnika 1912 in št. 1 letnika 1913.)

VII. Razdelitev obvezne bere.

Zdi se mi primerno, da v očigled veliki negotovosti in absolutnemu pomanjkanju stalne prakse podam v nastopnem nekaj navodil, ki bi utegnila razbistriti pojme in utrditi dosedaj negotovo postopanje.

Ker je bera realnemu bremenu podobno breme, preide ipso jure na naslednika posestva, če jih je več, na vse skupaj. Ti posestniki delov nekdanjega enotnega posestva tvorijo med seboj ipso jure nastalo družbo glede berske dolžnosti. Te družabnike pa ne veže solidarno razmerje, marveč zadeva vsakega berska dolžnost, le pro rata parte, po razmerju dela, ki ga poseduje, kakor smo že zgoraj omenili. Vsled tega je dana možnost, da se bera celega posestva, ki obstoji skoraj vedno v deljivih dajatvah, razdeli na sedanje dele prvotnega posestva, po njih velikosti, odnosno po njih vrednosti, ki se kaže v katastralnem odnosu.

Kako in katero oblastvo naj izvrši razdelitev bere?

A. Pogojena (neuradna) razdelitev bere.

Predvsem bodi omenjeno, da se ne zaprosijo v vseh slučajih oblastva za razdelitev bere. Dogaja se namreč večkrat, da si prodajalec in kupci razdele bero razkosanega posestva po načinu, pogojenem med seboj. Ni torej treba, da bi ta način razdelitve soglašal vedno s sorazmerno vrednostjo ali površino odprodanih delov, temveč je pridržano prostemu dogovoru pogodnikov bero med seboj poljubno tudi drugače razdeliti, n. pr. tako, da prevzame oni, ki je prevzel del s hišo, večji del bere, zato pa tudi ta del ceneje kupi itd.

Taka pogodba veže vse, ki so se pogodili in tako tudi berskega upravičenca, če ji je pravilno pritrđil, veže pa le njega, ne pa tudi njegovega naslednika. Pravice in dolžnosti, ki izvirajo iz te pogodbe, so čiste obligacije civilnega prava in so torej iztožljive pri sodišču, nimajo pa moči, da razvežejo (v slučaju spora) na posestvu breme-

neče javno realno breme. Mogoče je n. pr. (vsled smrti berskega upravičenca ali v slučaju spora med pogodniki), da zahteva stranka, ki je postala nezadovoljna z načinom razdeljene bere, avtoritativno razdelitev bere. To bi bil primer spora med zasebno in uradno razdelitvijo, če en del pogodnikov vstraja na veljavnosti zasebno (privatno) pogojene razdelitve in noče priznati, da bi se uvedla uradna razdelitev, drugi pa zahteva tako razdelitev. Toda taki spori se bodo prigodili silo redkoma, vsaj meni dosedaj ni znan nobeden podoben slučaj. V ostalih sporih, ki nastanejo iz pogojene razdelitve bere med pogodniki, je seveda pristojno redno sodišče.

B. Avtoritativna (uradna) razdelitev bere.

1. Pristojnost.

Kadar se zahteva, da se izvrši razdelitev bere uradoma, mora oblastvo, pred katero pride prošnja, predvsem preudariti in ugotoviti svojo pristojnost. V tem oziru se sklicujem na izvajanja zgoraj,¹⁾ ki naj se uporabljajo zmiselno za ta slučaj. Recimo, da je vložena prošnja za razdelitev bere pri političnem oblastvu, kar se v istini zgodi skoraj v vseh slučajih. Predno politično oblastvo (okrajno glavarstvo) sploh kaj ukrene, mora uradoma preudariti, je-li za ta slučaj pristojno. — Da se prepriča, izvira li bera iz farne zveze, mora zahtevati, če ni razvidno iz spisov, od berskega upravičenca dokazila za javni značaj berske dolžnosti n. pr. pravilno adjustirane napovedbe (fasiije), v katerih je ustavljena tudi bera, farne ustanovne listine (Pfarrerrichtungsurkunde) itd. Domneva (praesumptio) je seveda pri vsaki obvezni beri, da izvira iz farne zveze. Če bi listine in spisi vendarle kazali, da izvira bera iz vknjižene pogodbe brez ozira na farno zvezo, potem mora okrajno glavarstvo uradoma preiskovati in dognati, izvira li bera iz farne zveze ali ne in v prvem slučaju svojo pristojnost izrecno poudariti,²⁾ v glavnem razdelilnem odloku, v drugem pa celo zadevo napotiti s posebnim odlokom na civilno pravdno pot.

¹⁾ Glej Slov. Pravnik leta 1912 stran 303—307.

²⁾ Če zahteva upravičenec ali zavezanec tudi v tem pogledu posebno prejudicialno rzsodbo, izdati jo je kakor druge rzsodbe ter poslati obema strankama s pravico do priziva.

2. Oficijoznost postopanja.

Razmotriti je še vprašanje o stališču oblastva napram prizadetim strankam. Glavno vodilo bodi, da je postopanje pri razdelitvi oficijozno. To sledi iz predpisov §-a 3. cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96 in iz §-a 56. zakona z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50, ki veli, da je politično oblastvo upravičeno, provizorno ukrepati, če gre za nujne koristi dušnega pastirja (med katere spada po izreku upravnega sodišča tudi ohranitev njegovih dohodkov, torej tudi bere), ne glede na končno rešitev. To provizorno postopanje pa ne gre tako daleč, da bi oblastvo iz lastnega nagiba poseglo vmes, če opazi krivično plačevanje bere, treba je marveč počakati na tozadevno prošnjo, ali ugovor prizadete stranke. Pozabiti se ne sme, da je razdelitev bere v korist dosedanjemu plačevalcu in da je njegova stvar, skrbeti za to, da se zniža tudi njegova berska dolžnost sorazmerno z zmanjšano imovino in znižanimi dohodki. Gotovo se bode berski zavezanec sam uprl, če se mu zdi nadaljno plačevanje bere krivično.

Običajno se zgodi to takrat, kadar se terja zastala bera. Na prošnjo berskega upravičenca izjavi obvezanec, da ne plača bere, češ, da ni dolžan plačevati v es znesek. Berski upravičenec se obrne na okrajno glavarstvo, da mu bero izterja, ker se je dosedaj še vedno dajala. Oblastvo izda opomin na posestnika, ta poda ugovor, (ki ga imenuje priziv ali pritožbo), v katerem izvaja, da je bilo posestvo razkosano, da ima on le neznatni del nekdanjega, beri podvrženega posestva in da je pripravljen temu delu odgovarjajočo bero plačati, več pa ne. S tem je dan okrajnemu glavarstvu povod, da poseže uradoma v to zadevo ter prične z razdelilnim postopanjem, tudi če bi stranka ne zaprosila izrecno zanj.

Slučaj, ki ga navajam, komplicira sicer takoj spočetka razdelilno postopanje, ker se križate v njem zahtevi po izterjanju in po razdelitvi bere, a to se dogaja tolikokrat, da utegne biti tipičen primer za postanek zahteve po razdelitvi bere.

Položaj pa je zamotan le navidezno. Izhod iz njega je prav lahek, tako, da se strogo loči obojno postopanje: izterjanje bere in pa razdelitev bere. Ne gre, da bi oblastvo pripisovalo ugovoru odločilno moč, ter vse navedbe, tudi one, ki se tičejo razdelitve bere, spravilo v izvršilno postopanje in da bi, odloživši nadaljno izterjevanje, začelo

poizvedovati po razkosanih parcelah, po imenih in bivališču sedanjih posestnikov, po času in okolnostih odkupov itd. Take poizvedbe so zelo dolgotrajne, časih trpe več let — stranka jih često nalašč zavlačuje in berski upravičenec pride med tem ob pristoječo mu bero, (država mu namreč nadomesti iz verskega zaklada le oni odpadek na beri, ki se je p r a v o m o č n o dognal). Da je to na eni strani v škodo dušnemu pastirstvu, ni treba posebno poudarjati, na drugi strani pa tako zavlačevanje ne koristi ugledu oblastva, pa tudi ne berskemu zavezancu, ker mu povzroča še večje stroške (pričnine, obresti itd.).

Zato veljaj načelo, da naj ne preneha politično oblastvo zaradi ugovorov, ki zahtevajo v bistvu le razdelitev bere, z nadaljnim izterjevanjem bere; sočasno s tem postopanjem pa naj otvori novo, od tega popolnoma ločeno postopanje v svrhu razdelitve obstoječe bere.

Za to stališče je v zakonu dana podlaga, zakon sam želi tako postopanje. (Glej § 56. zakona z dne 7. maja 1874 drž. z. št. 50, v katerem so predpisi o takozvani provizorijalni odredbi — Provisorialverfügung.)

Okrajno glavarstvo izda torej v takem slučaju ugovarjajočemu posestniku provizorijalno odredbo, da mora na podlagi dosedanjega mirnega posestnega stanja upravičenčevega, plačati bero, na drugi strani pa s posebnim odlokom obvestilo, da se je uvedlo razdelilno postopanje na njegov ugovor.

3. Ugotovitev dejanskega stanu.

Postopanje pri razdelitvi bere naj temelji predvsem na izpovedbah prizadete stranke, torej navadno pritožnika, lastnika nekdanjega posestva, ali če je to odprodano, tudi samo posestnika stare hiše.

Od njega naj zahteva oblastvo vse podatke: način odprodaje, imena kupcev in sedanjih lastnikov, število odprodanih parcel, obseg in vsebino bere itd. Poudarjam, da je pritožnik napram oblastvu dolžan, navesti p o d a t k e, nikakor pa se ne more od njega zahtevati dokazov za obstoj bere; ti se morajo uradoma dognati, pomagati pri zbiranju dokazov pa je zgolj dolžnost berskega upravičenca, kot terjajoče stranke.

Iz pritožnikovih podatkov si utegne oblastvo ustvariti že prilično sliko cele zadeve. Podatke da nato kontrolirati in spopolniti po davčnem in zemljiškoknjižnem uradu, nekako v tabelarični obliki.

Neodvisno od tega poizvedovanja naj zahteva oblastvo hkrati od berskega upravičenca vse dokaze za resnični obstoj bere ter podatke o njenem obsegu, meri in vsebini; zaeno naj se naroči županstvu zadevne občine, da pošlje certifikat o tržnih cenah, ki jih imajo posamezne berske dajatve, to pa radi tega, da se vrednost prirodnin pri razdelitvi bere v denarnem znesku ugotovi (reluiru). Končno je vsekakor potrebno, da se vpraša berski upravičenec, ki ima pri razdelilnem postopanju stališče stranke ter zoper razdelilni odlok pravico priziva, za mnenje o nameravani razdelitvi bere.

Omeniti je še važno časovno mejo, na katero mora okrajno glavarstvo paziti, če noče, da se postopanje brez meje razblini.

4. Časovna meja.

Pri vsakem posestvu so se od nekdanj vršile odprodaje in prikupe. Ogromno in brezkončno delo bi bilo torej, če bi hotelo oblastvo vse te odkupe ugotoviti. Vedno bi našli nagajivci, katerim bi razdelitev ali izterjevanje bere ne bilo pogodu, kako starodavno odprodajo, na katero bi se utegnili sklicevati, oblastvo pa bi ne prišlo do nobene razdelitve, ne glede na to, da bi teh odkupov v premnogih slučajih niti dokazati ne moglo. Kdor je imel le količkaj opraviti z razdelitvami bere, ve, kako ogromen trud stane okrajna glavarstva, sodišča in davčne urade v zasledovanju nekdanjih parcel po kupnih pogodbah, zemljiških knjigah, urbarjih, njih primerjanje v novih posestnih listih, posebno ob premenjenih parcelnih številkah. Zato pa ne gre, da bi se zasledovanje vršilo brezmejno, ampak v interesu hitrega in živega postopanja je nujno potrebno in opravičeno, da se postavi časovna meja napram pretiranim zahtevam.

K temu sklepu nas vodi še to-le: Pritožnikov ugovor zoper nadaljno plačevanje bere vsebuje poleg želje po pravični razdelitvi bere tudi zahtevek po regresu zoper one, za katere je plačeval domnevno neopravičeno bero. Ta zahtevek je, kakor že navedeno, v civilnem pravu utemeljen terjatveni zahtevek, oziroma terjatvena pravica zaradi indebite storjene dajatve, za kar velja 30letni rok zastarenja §-a 1479. o. d. z., ki veli: »Vse pravice proti tretjemu, naj

so v javnih knjigah vpisane ali ne, ugasnejo praviloma najpozneje, če se niso uživale trideset let, ali pa se je toliko let molčalo.«

Mogoč bi bil ugovor, da je bera javna dajatev, da torej zanjo ne more veljati zastaranje civilnega prava. Ta ugovor pa more priti le v toliko v poštev, v kolikor pride bera v poštev kot javna dajatev, med reprezentanti farne zveze, torej med župnikom ali drugim cerkvenim organom kot berskim upravičencem in onimi, ki jih farna zveza po dosedanem običaju označuje kot zavezance. Bera kot javnopravna terjatev berskega upravičenca napram berskemu zavezancu ne zastara nikdar. To je upravno sodišče razsodilo že večkrat. Berski upravičenec utegne terjati bero čez 5, 20, 30, ali celo 50 let od berskega zavezanca.

V tem slučaju pa ne gre za zahtevo župnika proti faranom, marveč za zahtevo zasebnega posestnika proti drugim posestnikom za razdelitev bere, ki naj reducira preveliko in krivično dajatev enega na pravo mero s tem, da pritegne k tej dajatvi tudi vse druge posestnike, ki so prevzeli s kupom parcel tega posestva ipso jure tudi del na posestvu bremeneče bere. Zahteva prejšnjega lastnika je gotovo upravičena, a zakon hoče, da se uporablja pravočasno, kakor vse pravice; kdor jo ne uporablja v dobi 30 let, ne more zahtevati, da se oblastva in stranke zanj brigajo.

(Dalje prih.)

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Pravomočno odločilo v zmislu §-a 46. j. n. je obvezno za vsako drugo sodišče, če tudi ni bilo izdano temeljem sporne razprave.

Tožnik je sklenil pogodbo s toženko, ki mu pripušča v zakup skladiščno poslopje, da napravi tam električno podjetje; zavezala se je hkrati, da mu preskrbi zajemanje vode iz bližnjega potoka. Tožnik zahteva sedaj odškodnino: 1. ker toženka ni preskrbela vode 5000 K; 2. ker se elektrarna ni mogla urediti 15.000 K; 3. ker niso bili pravočasno pripravljene sposobni tovarniški prostori 3000 K.

Tožbo je vložil pri okrožnem sodišču v G. kot protitožbo, kjer je tekla med strankama že druga pravda.

Okrož. sodišče v G. je zavrnilo protitožbo uradoma s sklepom, ker gre po vsebini protitožbe za spore iz zakupne pogodbe, za katere so pristojna okrajna sodišča po §-u 49. št. 5 j. n.

Po pravomočnosti tega sklepa je tožnik tožil pri sicer pristojnem okrajnem sodišču v V. Pri prvem naroku je toženka ugovarjala, da je pozvano sodišče stvarno nepristojno glede zahtevka pod 3., ki se ne opira na zakupno, ampak na posebno dobavno pogodbo.

Sodišče je ugodilo temu ugovoru, ker sta sklenili stranki glasom predloženih prilog istočasno tri ločene pogodbe, in sicer zakupno, posojilno in dobavno ter se nanaša zahtevke, naveden v tožbi pod 3. brez dvoma na dobavno pogodbo, ne izvira pa iz zakupne pogodbe. Za pristojnost je brez pomena tožnikova trditev, da so upoštevne posamezne pogodbe le kot celota in da bi se dobavna pogodba brez ostalih dveh sklenila ne bila. Pravomočno izrecilo okrožnega sodišča o nepristojnosti veže le glede fakultativne podsodnosti protitožbe. Preko tega pa je smelo okrajno sodišče prosto presojati vprašanje, izvirajo li vsi zahtevki iz zakupne pogodbe. V tem oziru pa se je prepričalo sodišče temeljem ustne razprave, da izvira zahtevke pod 3. iz samostojne dobavne pogodbe. () tem pa mora soditi z ozirom na visokost čez 1000 K deželno sodišče v Lj. kot stvarno pristojen sodni dvor.

Deželno kot prizivno sodišče v Lj. je ugodilo rekurzu in zavrnilo ugovor stvarne nepristojnosti okrajnega sodišča iz teh-le razlogov:

Nazor prvega sodišča je pravopomoten. Okrožno sodišče je zavrnilo tožbo v dispozitivnem delu zaradi nepristojnosti sploh. Iz utemeljitve izhaja, da je izreklo nepristojnost, ker spada pravdna stvar kot spor iz zakupne pogodbe po §-u 49. št. 5 j. n. pred okrajno sodišče, torej jo ni mogoče spraviti po §-u 104. j. n. pred sodni dvor in nastopiti ne more podsodnost protitožbe v zmislu §-a 96. odst. 2. j. n. Ta utemeljitev se nanaša izrecno tudi na odstavek 3. te tožbe.

Okrožno sodišče je izreklo svojo nepristojnost ne radi manjkajočih pozitivnih pogojev za protitožbo, — v tem slučaju bi bil pač pravilen nazor prvega sodišča, — ampak iz negativnega razloga stvarne nepristojnosti sodnega dvora, navedenega v drugem odstavku §-a 96. j. n.

Ker je ta sklep priznano pravomočen, je vezano pozvano sodišče nanj; ne more več izreči, da ne spada stvar pred okrajno sodišče, sprejeti mora marveč svojo stvarno pristojnost.

Vrhovno sodišče ni ugodilo revizijskemu rekurzu ter navaja v odločbi z dne 11. februarja 1913 opr. št. R VI 30/13 te-le razloge:

Rekurzno sodišče izvaja pravilno, da se opira izrek okrožnega sodišča v G. glede svoje stvarne nepristojnosti na svojstvo pravdne stvari, za katero je po §-u 49. št. 5 j. n. okrajno sodišče izključno pristojno. Učinek sklepa okrožnega sodišča je po §-u 46. odst. 1. ta, da poklicano sodišče ne more več zanikati svoje pristojnosti zaradi tega, češ, da je sodišče s prva pozvanega tipa (to je sodni dvor prve stopinje) za odločbo stvarno pristojno, kajti nasprotuje takemu izreku v §-u 46. j. n. določena obveznost v drugi vrsti pozvanega sodišča na odločbo prvega sodišča o stvarni pristojnosti.

To, da je okrožno sodišče v G. izdalo sklep brez razprave in brez zaslišanja nasprotne stranke, nikakor ne izključuje uporabe predpisa §-a 46. odst. 1 j. n., kajti niti iz besedila, niti iz namena tega določila se ne more izvajati, da ima § 46. j. n. v mislih odločilo le temeljem sporne razprave. Beseda »odločilo« ne kaže tega, ker se rabi ta beseda na drugih mestih (§ 526, 528 c. pr. r.) sinonimno z besedo »sklep«. Enako indiferentna je beseda »pravomočen«. S tem je le rečeno, da gre za odločilo, ki se ne more več izpodbijati s pravnim lekom. Tudi ni ugovarjati, da sklep ne bi bil pravomočen in obvezen stranki nasproti, ki ni bila obveščena in se vsled tega ni mogla braniti. Po §-u 46. j. n. ne gre za to, kako učinkuje sklep v razmerju s strankami, ampak po jasnem izrazu zakona za učinek sodniku nasproti, katerega hoče zakon na odločbo prvega sodišča vezati pri preudarku stvarne pristojnosti. Določilo §-a 46. j. n. ima namen, da ublaži težkoče glede pristojnosti in sicer v korist hitremu zasledovanju pravic. Nasprotno mnenje bi pomnožilo pristojnostne komplikacije, katere bi bilo možno rešiti le temeljem §-a 48. j. n.

B. B.

b) Stroški za prizivno priobčilo.

Vrhovno sodišče ni ugodilo revizijskemu rekurzu, ki izpodbija odmero stroškov prizivnega postopanja radi tega, ker se je

črtal nastavek za prizivno priobčilo. Odločba vrhovnega sodišča z dne 22. januarja 1913 opr. št. R VI 386/12 navaja te-le razloge:

Prizivno sodišče je črtalo opravičeno stroške za prizivno priobčilo, ker je bil ta pravdni spis nepotreben. Pritožnik se moti, če meni, da je odgovor na priziv utemeljen v določilu §-a 468. c. pr. r.

Priziv uveljavlja prizivni razlog pomanjkljivega postopanja, ker ni bila priča X zaslišana o toženčevem ugovoru, da mu je tožnik obljubil plačilo en mesec po izvršenem knjižnem vpisu. Če temu ugovoru nasproti, navedenem že v postopanju na prvi stopinji, tožnik trdi v priobčilu, da se ni izvršil dogovor o plačilnem roku sploh, ali vsaj ne tako, kakor trdi toženec, in če navaja priče za to, to niso okoliščine in dokazi, s katerimi bi se utegnili ovreči v prizivnem spisu uveljavljeni prizivni razlogi, gre marveč za nov ugovor, ki ga je smatrati za nedopustnega v prizivnem postopanju po § 482 c. p. r.

R—i.

c) Opravičenec, ki se odpove nasproti lastniku služčega zemljišča svoji pravici izvrševati posestna dejanja na tem zemljišču, izgubi posest, če tudi nadaljuje posestna dejanja. Taka odpoved ne ustvarja zgol obligatornega razmerja.

Juri L. je vložil zoper Ivana U. tožbo radi motenja posesti. Okrajno sodišče v A. je tožbenemu zahtevku ugodilo: Toženec je motil tožnika s tem, da je dne 17. in 18. avgusta 1901 vozil čez tožnikovo parcelo, v mirni posesti te parcele ter se mora vzdržati v bodoče vsake take motitve pod eksekucijo.

Deželno kakor rekurzno sodišče v G. je ugodilo rekurzu in tožbeni zahtevek odbilo. Predvsem je poudarilo, da stoji na stališču ustanovitve prvega sodnika, da je tožnik prenašal tiho skozi leta, da je toženec vozil s konca parcele in da je pridobil s tem pravico vožnje. Nadalje pa je izvajalo v razlogih v bistvu to-le:

Rekurzno sodišče je sicer res na ustanovitev prvega sodnika vezano, da se je toženec v jeseni 1910 zavezal pri razpravi v zmislu §-a 433. c. pr. r. pred okrajnim sodiščem, da čez parcelo, ki tvori pravdni predmet, ne bo več vozil. Kajti ne glede na to, da ni tehtnih pomislekov zoper prvosodno dokazno oceno, do kake drugačne

ocene dokazov ni moči drugače priti, nego na podlagi ustmene razprave in ponovitve dokazov pri taisti; take razprave pa v danem slučaju ni. Ali rekurzno sodišče se ne more strinjati z nazorom prvega sodišča, da je toženec s to izjavo dejansko posest izgubil.

Z obljubo, da čez predmetno zemljišče ne bo več vozil, nastala je med pravnima strankama le čista, obligatorična pogodba. S tem pa posest še ni bila izgubljena; to bi bilo po §-u 351. obč. drž. zak. le tedaj, ako bi toženec pri tej obljubi ostal. Ali to se ni zgodilo, kajti navzlic zatrjevani obljubi je še pozneje v maju in avgustu t. l. tam vozil. O tem pa, ali toženec vsled zatrjevane obljube po zemljišču ne sme več voziti, se more odločiti le po redni pravdni poti, v pravdi po §-u 457. c. pr. r. pa ne, ker tu razmotri- vanje vseh vprašanj o pravici posesti, o naslovu, o poštenosti posesti ni dopustno. Toženec se potemtakem nahaja še vedno v posesti pravice vožnje, zato pa se njegova vožnja dne 17. in 18. avgusta t. l. ne more smatrati za motenje posesti.

Vrhovni sodni dvor je z odločbo z dne 16. januarja 1912, opr. št. R VI 5/12-1 revizijskemu rekurzu tožnika ugodil in prvosodni končni sklep zopet uveljavil.

Razlogi.

Prvo sodišče je ustanovilo, da se je toženec zavezal pri pre- torični razpravi v jeseni 1910 pred sodiščem v A., da čez tožnikovo parcelo št. 1255 ne bo več vozil. Ni dvoma, da se more vsak upravi- čenec vsake pravice odpovedati, v kolikor temu ne nasprotujejo zakonska določila, da se more torej tudi toženec odreči izvrševanju svoje pravice in s tem posesti pravice in da more vsled opustitve posestne volje nastopiti tudi izguba posesti. V tisti pravdi se je to- ženec odrekel pravici nadaljne vožnje. Mnenju rekurznega sodišča, da je z obljubo toženca, da po sporni parceli ne bo več vozil, nastalo med pravnima strankama le obligatorno razmerje, da pa ni nasto- pila izguba posesti, se ne more pristati, osobito ne, ako se pomisli, da je toženec dal po dani obljubi šele v maju 1911 voziti in živino gnati in to po tretjih osebah; ta posamezna posestna dejanja, ki so se zgodila, kakor je prvo sodišče ustanovilo, brez vednosti tožnika, pa niso mogla voditi k posestni pravici.

Čisto pravilno je, kar poudarja rekurzno sodišče, da gre v pravdi glede motenja posesti le za dejstvo zadnjega posestnega

stanu in za izvršeno motitev, ali baš to zadnje posestno stanje, ki si ga je toženec ustvaril z izvrševanjem pravice tekom let, je izgubil s svojo odpovedjo; njegova zopetna vožnja se torej znači, ne glede na to, da tožniku ni bila znana, le za početek novih posestnih dejanj in temu se je tožnik, v kolikor so mu prišla v vednost, s posestno tožbo uprl.

Ker se potemtakem toženec na posestna dejanja pred odpovedjo posestne pravice ne more sklicevati in ker je bil tožnik po določbah občega državlanskega zakonika gotovo upravičen, zahtevati sodnijsko odpomoč zoper poseganje v njegove posestne pravice po poti, nakazani v §-u 339. o. d. z. in §-u 454. c. pr. r., in ker ni bil primoran, nastopiti redne pravdne poti vsled neizpolnitve obljube od strani toženca, bilo je revizijskemu rekurzu ugoditi in prvosodni končni sklep obnoviti.

Dr. M. D.

d) Pri rešitvi vprašanja, ali je polnoletna oseba svoje redno bivališče opustila, je upoštevati predvsem v o l j o dotične osebe same.

H., lekarnar v A. na Moravskem, se je dne 14. novembra 1911 v nekem hotelu v C. na Štajerskem zastrupil. Zapustil je vdovo pa maloletno hčerko; obe sta tedaj stanovali v B. (Nižje Avstrijsko). Vdova je poverila izvedbo zapuščinske razprave notarju T. v A., ki je tudi hranil poslednjo voljo zamrlega H.; notar je predložil okrajnemu sodišču v A. pooblastilo vdove in je predlagal izvedbo zapuščinske razprave po tem sodišču z ozirom na to, da je H. do zadnjega časa upravljal v A. lekarno, katero je šele prav pred kratkim prodal.

Dognalo se je, da je H. do 10. oktobra 1911 v A. stanoval, tega dne pa odpotoval. Dne 16. oktobra 1911 je spravil na pismeni ukaz špediter v A. njegove mobilije v svojem skladišu. Pri policiji se H. ni odjavil. Okrajno sodišče v A. je odstopilo spise okrajnemu sodišču v C. z izjavo, da ne priznava svoje pristojnosti. Le-to sodišče je takisto izreklo, da ni pristojno in je odstopilo spise okrajnemu sodišču v B., ker je glasom poizvedb poslalo županstvo v A. neki plačilni nalog za zastale davščine v iznosu 360 K na addresso, katero je H. z B. označil kot svojo. Vdova je bila pri okrajnem sodišču B., ki je tudi poslednjo voljo razglasilo, zaslišana in je povedala, da je bil

njen zamrli soprog od 10. oktobra 1911 naprej brez stalnega bivališča, ker je popotoval in bival po hotelih in gostilnah zdaj tu, zdaj tam. Okrajno sodišče B. se je sedaj izreklo takisto nepristojnim in poslalo spise nazaj okrajnemu sodišču v A. Stvar pa je medtem postala zelo nujna, ker je bilo treba ukreniti razno radi police za zapustnikovo hčerko.

Okrajno sodišče v A. je nato spise poslalo okrajnemu sodišču v C., da naj pa spise takoj predloži radi kompetenčnega konflikta vrhovnemu sodnemu dvoru, če se noče izreči pristojnim.

Okrajno sodišče v C. je vnovič izreklo, da se ne smatra pristojnim, češ, H. ni bil policijsko objavljen, spravi je v A. svoje mobilije, kar kaže, da svojega bivališča v A. ni opustil docela. Tisti stavek v oporoki, da je H. sedaj brez doma, še ni zadosten razlog za domnevo, da je svoje bivališče v A. opustil. V C.-u ni zapustil nikakega premoženja, tu nima nikakih sorodnikov, onda niti ni praktično, da bi se vršila zapuščinska razprava tu.

Vrhovni sodni dvor je z odločbo z dne 16. januarja 1912 opr. št. Nd VI 15/12-1 odločil, da je pristojno za zapuščinsko razpravo c. kr. okrajno sodišče v C.

Razlogi.

Iz dejstva, da je zapustnik dne 10. oktobra 1911 svoje tedanje stanovanje v A. zapustil in dne 16. oktobra 1911 mobilije dal spraviti pri špediterju, v zvezi z dodatkom v oporoki, datiranim z dne 6. oktobra 1911 (»ker sem sedaj postal brez doma«), sledi jasno, da je H. bivališče v A. opustil. Ni pa prišlo več do ustanovitve bivališča v zmislu §-a 66. jur. norme. Zatorej je bila njegova splošna podsodnost od dne 10. oktobra 1911 nadalje podana po vsakočasnem tuzemskem kraju bivanja (§ 67. jur. norme). Potemtakem je bila za časa zapustnikove smrti njegova podsodnost podana pri c. kr. okrajnem sodišču v C., ki je torej za izvedbo zapuščinske razprave po §-u 105. jur. n. pristojno.

Dr. M. D.

- e) **Nujni dediči po sebi ne spadajo v krog tistih dedičev, ki smejo izpodbijati zákonsko rojstvo v zmislu §-a 159. o. d. z.**

Hlapec Karel G. je tožil ml. Ivana G. z zahtevkom na ugotovitev, da je toženec rojen izven zakona tožnikovih staršev. Prva inštanca je tožbenemu zahtevku povsem ugodila, druga

ga je zavrnila, češ, da tožnik kakor nujni dedič k tisti ni legitimiran, vrhovno sodišče pa je z odločbo z dne 9. januarja 1912 opr. št. R VI 478/11-1 rzsodbo prizivnega sodišča potrdilo.

Razlogi.

V §-u 158. obč. drž. zak. je izraženo splošno pravilo, da ne sme izpodbijati nihče razun soproga zakonskega rojstva otroka, ki ga je porodila njegova soproga. Izjema tega načela je § 159. obč. drž. zak., po katerem gre pravica izpodbijanja le še dedičem soproga in tudi tem le, ako so na svojih pravicah prikrajšani. Ta izjema je omejena le na določen krog oseb in ne prenaša razširjevalnega tolmačenja. Nujni dediči bi se mogli torej uvrščati pod pojem dedičev v zmislu §-a 159 obč. drž. zak. le tedaj, ako bi jim zakon priznaval lastnost dedičev, kar se pa ni zgodilo. Dedič je po §-ih 531. in 532. obč. drž. zak. tista oseba, na katero prehaja celota pravic in dolžnosti zapustnikovih, v kolikor niso zgol osebne značaja, ali docela ali po alikvotnem delu. Zahtevk do nujnega deleža pa ni pravica univerzalne sukcesije, navzlic temu, da ima za predpogoj zakonito dedno pravico; nujnemu dediču ne pripada nikaka skupina zapustnikovih pravic in dolžnosti, nedostaje torej pojma dednega nasledstva. Nujni dedič je v bistvu samo zapuščinski upnik (§ 784. obč. drž. z. in dvornl dekret z dne 31. januarja 1844 št. 781 drž. zak.), zato pa tudi nima pomena, ako ga zakon označuje — očitvidno z ozirom na navedeni predpogoj njegovega zahtevka do nujnega deleža, za nujnega dediča, njegov zahtevk pa dedinski del (§-i 762. in 764. obč. drž. z.). Ako pa nujnemu dediču ne pristoja po zakonu lastnost dediča, onda je s tem izključena možnost, da bi se uvrstil med tiste, ki smejo izpodbijati zakonsko rojstvo v zmislu §-a 159. obč. dr. zak.

Okolnost, da utegne biti tisti, ki ima pravico do nujnega deleža, še občutnejše oškodovan kot dedič na svojih premoženjskih pravicah vsled eksistence otroka, ki mu po pravici zakonsko rojstvo ne gre, ni odločilne važnosti; kajti ista možnost obstaja i za legatarje ali očetove starše glede preživitnih pravic, ki jim pristoje po zmislu §-a 143. obč. drž. zak., in vendar se tem ne more priznati pravice izpodbijanja, ako niso pozvani za dediče.

Dr. M. D.

B. Kazensko pravo.

a) Če se obudi sum med glavno razpravo, da je priča krivo izpovedala, je postopati po §-u 277. k. pr. r., ne po §-u 278. k. pr. r.

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je izreklo na pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona z odločbo 30. oktobra 1912 opr. št. Kr V 970/12-4, da krši sodba deželnega kot sodečega sodišča, s katero je bil obtoženec N. krivim spoznan hudodelstva goljufije po §-ih 197 in 199 a) k. z. in obsojen, zakon v določilu §-a 278. k. pr. r. Razveljavilo je sodbo in vrnilo spise pristojnemu deželnemu kot sodečemu sodišču v ponovno razpravo in odločbo.

Razlogi

Pri glavni razpravi, ki se je vršila pred porotnim sodiščem proti obtožencu X zaradi hudodelstva po §-ih 152, 156 a) k. z., se je osumilo razbremenilno pričo N., da je pod prisego krivo izpovedala.

Zastopnik državnega pravdnštva je takoj obtožil pričo hudodelstva goljufije po §-ih 197, 199 a) k. z. in predlagal, da se prekine glavna razprava (pred poroto) in vrši takoj razprava radi hudodelstva goljufije.

Porotno sodišče je ugodilo temu predlogu javnega obtožitelja in izreklo v isti sestavi treh sodnikov kot sodeče sodišče po dognani glavni razpravi sodbo, s katero je bil N. spoznan krivim hudodelstva po §-ih 197, 199 a) k. z. in obsojen za 2 meseca v težko in plostreno ječo. Ta sodba je postala pravomočna.

Postopanje porotnega sodišča pa ni zakonita in izrečena sodba je nična.

Kako je postopati, če nastane med razpravo sum, da je priča izpovedala krivo, je natančno določeno v §-u 277. k. pr. r. Iz tega sledi, da ne velja § 278 k. pr. r. v slučaju krive izpovedbe, ker je ta posebej urejen v §-u 277. k. pr. r.

Posebna ureditev tega slučaja se razlaga s tem, da bi bilo večinoma neprimerno, z odločbo o povedbi priče poseči v glavno stvar.

Z obsodbo ali z oprostivijo priče bi se v mnogih slučajih naravnost ugotovila vsebina sodbe v glavni stvari pred končano razpravo ali pa pokazalo protislovje med obema sodbama.

b) Kedar je izmikanje poljščine tatvina.¹⁾

Na pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona je izreklo vrhovno kot kasacijsko sodišče v odločbi 5. novembra 1912 opr. št. Kr II 402/12-4, da krši zakon sodba okrajnega sodišča, s katero je bil A krivim spoznan prestopka po §-u 464 k. z. in obsojen po §-u 460 k. z. z uporabo §-a 266 k. z. za 12 ur v zapor in po §-u 389 v povračilo stroškov. Sodba se razveljavi kot nična in A oprosti od obtožbe radi prestopka udeležnosti tatvine po §-u 464 k. z. v zmislu §-a 259 št. 3 k. pr. r.

Razlogi.

Po vsebini sodbe je bil A obsojen, ker je prikril in si pridobil šest hrušk, katere so izmaknili trije še ne 14letni dečki. Vrednost vzetega sadja v sodbi ni ugotovljena. Iz povedbe oškodovanca pri glavni razpravi je posneti, da mu je bilo vzetih raz dveh dreves več nezrelih hrušk v vrednosti 1 K. Vrednost hrušk, katere je A pridobil, vedoč, da so ukradene, ne presega torej zneska 20 h. Iz tega sledi, da je šlo pri tatvini kakor pri udeležnosti le za stvari male vrednosti, da storilci niso imeli namena se obogatiti, ampak neposredno le uživati.

Take vrste tatvin na poljščini ni mogoče podrežati kazenskemu zakonu. Niso tatvine, ne po običajnem ljudskem naziranju, ne ob pravilni razlagi zakona.

Za varstvo zemljiških posestnikov glede samolastne poškodbe njih lastnine skrbi predvsem zakon v obrambo poljščine. Po §-u 1 tega zakona za Češko²⁾ z dne 12. oktobra 1875 št. 76 dež. zakona, ki pride tukaj v poštev, se prišteva poljščini sadno drevje in vsakovrstni zasadi. Po §-u 3 tega zakona je odtrganje ali odrezanje sadja poljska okvara, § 2 pa določa, da se kaznuje kot poljska okvara

¹⁾ Glej priobčilo v naredbeniku pravosodnega ministrstva l. 1904 stran 200 ter odločbe kasacijskega dvora od 18. oktobra 1877 št. 8243; 16. oktobra 1894 št. 12251 zb. št. 1851; 22. novembra 1898 št. 15811 zb. št. 2288 in 15. decembra 1903 št. 17808

²⁾ Sicer pridejo v poštev sledeči zakoni v obrambo poljščine: za Štajersko z dne 10. aprila 1904 št. 57 dež. zak.; za Koroško z dne 28. marca 1875 št. 22 dež. zak.; za Kranjsko z dne 17. januarja 1875 št. 8 dež. zak.; za Goriško in Gradiško z dne 18. marca 1876 št. 11 dež. zak. za Primorsko; za Istro z dne 28. maja 1876 št. 18 dež. zak. za Primorsko; za Trst z dne 20. marca 1882 št. 13 dež. zak. za Primorsko in magistratni razglas z dne 16. januarja 1885 št. 16739.

vsako poškodovanje poljščine in vsi prestopki predpisov, izdanih poljščini v obrambo, kolikor to poškodovanje ali prestopki teh prepovedi ne spadajo pod občni kazenski zakon ali pod posebne zakonite predpise. Postopa, preiskuje ali kaznuje naj poljske okvare po §-u 31 navedenega zakona župan tiste občine, v katere ozemlju se je postava prelomila.

Potrebna omejitve v obsegu, v katerem velja ta zakon v obrambo poljščine in občni kaz. zakon, se more torej določiti le tako, da je kaznovati izmikanje poljščine takrat kot poljsko okvaro, če gre za zgolj malovredne predmete, in se izmikanje vrhutega ni izvršilo zaradi obogatbe, ampak izvira bodisi iz neposredne utežitve gladu, bodisi iz snedenosti ali iz nagajivosti.

S temi nazori se ne sklada obsodba B-jeva radi udeležnosti tatvine. Če so navedeni dečki izmaknili hruške v vrednosti le za eno krono in če je sprejel B v dar šest hrušk, da jih takoj použije, ni smatrati tega dejanja z ozirom na malo vrednost poljščine, vzete zgolj v neposredni užitek, kot tatvino in udeležnost tatvine, ampak le kot poljsko okvaro, katero naj kaznuje pristojni župan.

R-i.

Izpred državnega sodišča.

Pristojnost upravnih oblasti v sporih na povračilo ubožnega odstotka, plačanega temeljem ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883 št. 17 dež. zak. za Kranjsko.

Državno sodišče je izreklo na predlog deželnega odbora vojvodine Kranjske, da naj razsodi afirmativen spor zaradi pristojnosti med sodišči in upravnimi oblastmi, z razsodilom od 20. januarja 1913 št. 431 iz leta 1912:

Za odločbo o zahtevku posestnika A na povračilo zneska, plačanega županstvu v S. kot ubožni odstotek za izvršeno prostovoljno dražbo, so pristojne upravne oblasti.

Posestnik A. je plačal na zahtevo županstva v S. kot pristojbino za izvršeno prostovoljno dražbo znesek 29 K 60 v ter zahteva povračilo, češ, da je plačal po krivici.

Župan je odklonil povračilo temeljem sklepa občinskega odbora, nakar je A. tožil ubožni zaklad v S. pri okrajnem sodišču v S.

Okrajno sodišče je izreklo, da odločba o tem sporu ne spada pred redna sodišča, in je zavrnilo tožbo radi nepristojnosti. Rekurzno sodišče je odločilo, da so pristojna sodišča, dočim je vrhovno sodišče zavrnilo revizijski rekurz, ker se spor tiče malotne stvari, v kateri so neizpodbojne odločbe druge stopnje.

Pred nadaljno razpravo o tej stvari je deželni odbor za vojvodino Kranjsko naznanil sodišču v S., da si prisvaja v tej stvari pristojnost avtonomnih političnih oblasti.

Gre torej za afirmativen spor zaradi pristojnosti, o katerem je odločiti tako, da so pristojne upravne, odnosno avtonomne oblasti.

Temeljem deželnega zakona za vojvodino Kranjsko od 28. avgusta 1883 št. 17 dež. zak. o javni oskrbi občinskih revežev spada med dohodke ubožnega zaklada v zmislu §-a 31, točka 3, tudi en odstotek izkupila vseh prostovoljnih dražb, po §-u 46 pa je izterjati nasproti občinam zahteve na povračilo stroškov in odškodnine, pravnoveljavno utemeljene v tem zakonu, potom politične izvršbe.

Župan je sprejel plačani ubožni odstotek ne temeljem zasebnopravnega naslova, ampak na podlagi navedenega zakona v prid ubožnega zaklada; gre torej za zadevo, ki spada po tem zakonu tudi glede zahtevka na povračilo pred upravne oblasti in ne pred redna sodišča.

Dr. VI. Pegan.

Izpred upravnega sodišča.

Deželni odbor ne sme zvišati vsled pritožbe občanov občinskih doklad, sklenjenih od občinskega odbora.

Županstvo T. na Kranjskem je predložilo dne 15. decembra 1911 deželnemu odboru proračun v svrhu odobritve sklepa o pobiranju 40odstotne doklade na direktne davke v letu 1912 in je pripomnilo v spremnem poročilu, da se proti proračunu ni in najbrže tudi ne bo pritožil nihče. Nato je deželni odbor odobril sklep o pobiranju 40odstotne doklade na direktne davke. Naknadno in sicer 20. decembra 1911 pa je županstvo predložilo deželnemu odboru pritožbo dveh občinskih odbornikov, vloženo pravočasno proti sklenjeni 40odstotni dokladi. To je spoznal deželni odbor z ozirom na postavke proračuna za utemeljeno, zato ji je ugodil z razpisom 5. febr. 1912

št. 2641 in odredil, spremenivši s pritrditvijo c. kr. deželne vlade izpodbijani sklep, pobiranje 55odstotne doklade, kolikršna se je pobirala v občini T. že nekaj let sem.

Zoper odločbo deželnega odbora so vložili občina T. in pet davkoplačevalcev iz te občine skupno pritožbo na upravno sodišče, zahtevajoč razveljavljenje odločbe s to-le utemeljitvijo:

Deželni odbor je že odobril utemeljeno znižanje občinske doklade od 55 na 40 odstotkov z odlokom 22. dec. 1911, zato ni več dopustno preklicati vsled vložene pritožbe že danega dovoljenja. Deželni odbor sploh ni bil upravičen, predpisovati občini višine doklade, ki naj se pobira; k večjemu bi bil smel odreči dovoljenje za sklenjeno znižanje. Po §-u 79. občinskega reda za Kranjsko ima deželni odbor pač pravico, odreči dovoljenje za pobiranje doklad, če presegajo 15 odstotkov, nima pa pravice, odreči pritrditve k pobiranju samo 40odstotne doklade, pri čemer je brez pomena, ali pomeni pobiranje 40odstotne doklade nasproti prejšnjemu letu zvišanje ali znižanje občinske doklade.

Deželni odbor odgovarja v protispisu na to pritožbo tako-le:

Dasi je bil deželni odbor pritrdil prvotno pobiranje 40odstotne doklade, je smel spremeniti kljub temu to svojo odredbo, ker je bila pravočasno vložena pritožba proti sklepu občinskega odbora o pobiranju 40odstotne doklade (§-a 83. in 91. občinskega reda). Iz tega razloga prvotna odredba tudi ni bila še postala pravomočna in si pritožniki na tej podlagi niso mogli pridobiti nobenih pravic. Kadar pa je proti sklepu občinskega odbora vložena pravočasna pritožba, sme deželni odbor dotični sklep pač tudi stvarno spremeniti in sklenjeno doklado ne le znižati, ampak, če treba, tudi zvišati, kakor je storil v tem slučaju z ozirom na primanjkljaj, izkazan v proračunu. Sicer pa presoja deželni odbor po prostem preudarku, kolikšna doklada je potrebna z ozirom na finančno stanje in druge razmere, torej je v tem pogledu pritožba na upravno sodišče sploh nedopustna. Predlaga zavrnitev pritožbe, deloma neutemeljene, deloma nedopustne.

Upravno sodišče je razveljavilo izpodbijano odločbo deželnega odbora z r a z s o d b o 31. d e c e m b r a 1912, št. 14.090, kot zakonito neutemeljeno. Občina T. je sicer umaknila pritožbo, ker pa je bila sopedpisana pritožba tudi od petih davkoplačevalcev, je upravno sodišče vendar vzelo zadevo v stvarni pretres in navedlo te-le razloge za svojo odločbo:

Po §-u 73. občinskega reda za Kranjsko z dne 17. februarja 1866, dež. zak. št. 2, sme skleniti občinski odbor za pokritje primanjkljaja občinske doklade. Sledeči §-i 74.—78. vsebujejo podrobnejša določila v tem pogledu. Občinski odbor v tej pravici, sklepati doklade, sicer res ni popolnoma neomejen, kajti na eni strani so po §-u 83. dopustni zoper sklepe občinskega odbora o občinskih dokladah ugovori (opomini), oziroma pritožbe, na drugi strani pa je po §-ih 79. in 81. (po besedilu zakona z dne 11. maja 1888, drž. z. št. 14) potrebno višje odobrenje za doklade, ki presegajo določeno višino. Po teh določbah pa je omejena dokladna pravica občine samo navzgor, ne pa tudi v tem zmislu, da bi moglo višje oblastvo odrediti pobiranje višjih doklad, kakor jih spozna občina za zadostne, da pokrije preliminirani primanjkljaj. V dokaz temu se more pritegniti tudi deželni zakon z dne 10. aprila 1881, dež. zak. št. 6, ki pooblašča deželni odbor, sporazumno z deželno vlado, pod določenimi pogoji za prisilni predpis občinskih doklad ali za zvišanje obstoječih doklad in sicer tedaj, če gre za izterjanje javnopravnih terjatev deželnega, okrajnega ali skladnega zaklada v zmislu §-a 1. in 2. tega zakona. Ker dovoljuje torej zakonodajec zvišanje doklad, sklenjenih od občine, ali uvedbo take doklade, če je občina sploh ni sklenila, le tedaj, če občina ni poskrbela za pokritje takšnih plačil v upravnem letu, se mora sklepati iz tega, da se ne smejo odrediti višje kakor od občine sklenjene doklade, če ti pogoji niso dani.

Temu dokazu se ne more ugovarjati, da priznava § 83. občinskega reda pritožno pravico zoper vse odborove sklepe, ki se tičejo občinskih doklad, iz česar bi se utegnilo sklepati, da bi mogel pritožujoči se občan instančnim potom doseči tudi zvišanje doklad. Posamezniku, ki je dolžan plačevati doklade, pristoji namreč pravica pritožbe samo v varstvo njegovih lastnih koristi, ne pa v varstvo dozdevnih splošnih koristi občine. Pritožiti se torej sme le, če misli, da je preveč obremenjen, ne pa, če se mu zdi breme premajhno. Od davkoplačevalcev izpodbijana odločba deželnega odbora, s katero je bila od občinskega odbora sklenjena doklada k direktnim davkom vsled pritožbe drugih občanov zvišana, torej nima zakonite podlage.

J. S.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1913.

— (Osebne vesti.) Podeljen je: dvornemu svetniku višjemu državnemu pravdniku v Trstu dr. Karolu Chersichu vitežki križec Leopoldovega reda; deželnosodnemu svetniku in predstojniku okrajnega sodišča Matevžu Kobalu na Vrhniki značaj in naslov višjega sodnega svetnika. Imenovana sta: za deželnosodna svetnika in sodna predstojnika okrajna sodnika in sodna predstojnika: Fran Dominko v Komnu, dr. Ludovik vitez Schrott v Pazinu.

— (Novi člani.) V tekočem letu so postali člani društva „Pravnik“ oziroma naročniki društvenega glasila sledeči gg. dr. Gvidon Battigi, c. kr. avskultant v Gorici; dr. Friderik Babnik, odv. kand., tu; Vladimir Borštnik, pravni praktikant, tu; Josip Darovič, pravni prakt. v Rudolfovem; dr. Ščitomir Dolenc, c. kr. okr. sodnik in sodni predstojnik v Sežani; dr. Anton Gosak, odv. kand., tu; dr. Josip Hacin, odv. kand., tu; dr. Janko Hacin, pravni prakt., tu; dr. Fran Hojnik, pravni praktikant v Mariboru; dr. Milan Korun, odv. kand., tu; dr. Karol Koderman, odv. kand., tu; dr. Josip Klepec, odvetn. kand. v Ribnici; Viljem Krejči, pravni prakt., tu; Fran Krisper, notarski kand., tu; Vladimir Knaflič, odv. kand. v Gorici; dr. Fran Lipold, odvet. kand., tu; dr. Avgust Munda, c. kr. avskultant, tu; dr. Ivan Presker, c. kr. višj. dež. sodn. svetnik, tu; dr. Josip Pučnik, odv. kand., tu; Božidar Romih, c. kr. avskultant v Ljubljani; dr. Rudolf Ravnik, odv. kand. v Slov. Bistrici; dr. Gvidon Sernec, odvetnik v Ormožu, dr. Fran Zupanec, odv. kand., tu; dr. Miljutin Zarnik, magistratni svetnik, tu.

— (Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Ljubljana) je tudi v svojem petem upravnem letu nad vse plodonosno delovalo. Društvu na čelu ostane še tudi zanaprej upok. predsednik deželnega sodišča Albert pl. Levičnik; izstopil pa je iz odbora c. kr. dež. sodni svetnik Franc Milčinski, katerega bogato skušnjo in neizčrpno, iniciatorično delavnost bo društvo pač težko pogrešalo. — Denarno stanje društveno je za leto 1912 jako povoljno, ker je Njegovo Veličanstvo društvu iz dohodkov državne dobrodelne loterije naklonilo 10.000 K, tako da blagajničar izkazuje ob prejemkih po 24.160 K 55 h in izdatkih po 12.134 K 67 h ostanka, še 12.031 K 88 h. Društvenikov je 508. — Delokrog društva se je razširil tako v sistematičnem, kakor podrobnem delu (nagrajanje dveh vkupnih varuhov po poklicu, obsežno delovanje sirotinske skrbnice, začasno zavetišče za deco in zdravniško posvetovališče pod spretnim in brezplačnim vodstvom znanega pediatra dr. Bogdana Drča.)

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotrčih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštneju povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštneju v gotovini ali v poštneju znakmah.